

PROGRAM ZAVRŠNOG ISPITA U OSNOVNOM OBRAZOVANJU I VASPITANJU U ŠKOLSKOJ 2014/2015.GODINI

- **Osvrt na izmene Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju objavljene na početku školske 2014/2015. godine •**

Pravni osnov za donošenje *Pravilnika o izmenama Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 12/2014*, stupio na snagu 30.8.2014. godine - dalje: Izmene pravilnika) je član 82. stav 6. *Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013)*, kojim je propisano da program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, na predlog Nacionalnog prosvetnog saveta donosi ministar. Pravilnik o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 1/2011, 1/2012, 1/2014 i 12/2014 - dalje: Pravilnik) primenjuje se počev od 2.9.2014. godine.

Pojam i program završnog ispita

Završni ispit je ispit koji **polaze učenik osnovne škole nakon završenog osmog razreda**, na kome se procenjuje kojom količinom **znanja** je ovladao u toku osmogodišnjeg školovanja **iz predmeta: srpski, odnosno maternji jezik, matematika, istorija, geografija, biologija, fizika i hemija.**

Svi učenici osmog razreda **u obavezi su da izađu na ovaj ispit**, u protivnom smatra se da nisu završili osnovnu školu. Nakon sprovedenog završnog ispita svakom učeniku se izdaje javna isprava - Uverenje o obavljenom završnom ispitu u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, na osnovu koga učenik stiče pravo da se upiše u srednju školu (bez polaganja kvalifikacionog ispita).

Prijemni ispit postoji i dalje, za upis u srednje škole za koje su neophodne izuzetne sposobnosti učenika (umetničke i pojedine stručne škole). Način i postupak polaganja prijemnog ispita propisuje se zakonom kojim se uređuje srednje obrazovanje.

Završnim ispitom procenjuje se stepen ostvarenosti opštih i posebnih standarda postignuća u osnovnom obrazovanju i vaspitanju u skladu sa *Pravilnikom o opštim standardima postignuća - obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja ("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 5/2010)*.

Koncept postepenog menjanja programa završnog ispita

Program završnog ispita je utvrđen tako da se sadržaj ispita, počev od školske 2010/2011. godine postepeno menjao, po obimu i strukturi, do školske 2013/2014.

godine. Svake školske godine se povećavao broj nepoznatih ispitnih zadataka u testovima, kao i broj predmeta koji se polažu.

Završni ispit prvi put je polagala generacija učenika koja je školske 2010/2011. godine završila osmi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja. Ispit se polagao iz srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike, a testovi su bili sastavljeni od 50% potpuno poznatih zadataka iz objavljene zbirke, 25% delimično poznatih i 25% potpuno nepoznatih zadataka, koje su učenici prvi put videli na samom testiranju.

Školske 2011/2012. godine učenici koji su završili osmi razred polagali su završni ispit iz dva predmeta, i to: srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike, a testovi su imali 25% potpuno poznatih zadataka, 25% delimično poznatih i 50% potpuno nepoznatih zadataka.

Za generaciju koja je školske 2012/2013. godine završila osmi razred, na završnom ispitu iz srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike, testovi su imali 25% delimično poznatih zadataka, odnosno zadataka iz objavljene zbirke koji su unekoliko promenjeni i 75% potpuno nepoznatih zadataka. Rezultati sa ovog završnog ispita se nisu uzimali u obzir prilikom upisa učenika u srednje škole zbog neregularnosti njegovog sprovođenja, jer su testovi bili dostupni javnosti pre početka polaganja.

Generacija učenika osmog razreda koja je školske 2013/2014. godine završila osnovno obrazovanje polagala je završni ispit rešavanjem testova iz srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike i po prvi put - kombinovanog testa iz nastavnih predmeta: istorija, geografija, biologija, fizika i hemija. Testovi su bili sastavljeni od potpuno nepoznatih zadataka. Učenik je mogao da ostvari najviše 16 bodova iz srpskog, odnosno maternjeg jezika, 16 bodova iz matematike i 8 bodova na kombinovanom testu, što ukupno čini najviše 40 bodova na osnovu uspeha na završnom ispitu. Te školske godine testovima iz srpskog, odnosno maternjeg jezika i matematike proveravali su se svi obrazovni standardi iz ovih predmeta za kraj obaveznog osnovnog obrazovanja. Za potrebe kombinovanog testa, od više od 300 standarda propisanih Pravilnikom o opštim standardima postignuća - obrazovnim standardima za kraj obaveznog obrazovanja za predmete: istorija, geografija, biologija, fizika i hemija, odabrano je 114, koji čine "podskup" standarda iz ovih pet predmeta. Ovi odabrani standardi **predstavljani su u Listi standarda čija se ostvarenost proverava kombinovanim testom i koja je predstavljala sastavni deo Pravilnik o izmeni i dopuni Pravilnika o programu završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 1/2014)** iz februara 2014. godine, a koja je brisana izmenama pravilnika.

Završni ispit u školskoj 2014/2015. godini

Izmenama pravilnika, koje su objavljene na početku školske 2014/2015. godine, **uređuje se struktura programa završnog ispita za generaciju učenika koja će završiti osmi razred u školskoj 2014/2015. godini, ali i za naredne generacije učenika osmog razreda.** Time će koncept postepenog menjanja završnog ispita, započeo školske 2010/2011. godine biti ostvaren i zaokružen u potpunosti.

Učenici će rešavati tri testa: iz srpskog, odnosno maternjeg jezika, matematike i kombinovanog testa, kojim se ispituju kompetencije iz prirodnih i društvenih nauka (istorija, geografija, biologija, fizika i hemija) i opšte kompetencije, koje su zajedničke za ove nauke.

Testovima će se moći ispitivati sve kompetencije opisane obrazovnim standardima, na sva tri nivoa obrazovnih standarda, sa Liste standarda utvrđene Pravilnikom o opštim standardima postignuća - obrazovni standardi za kraj obaveznog obrazovanja ("Sl. glasnik RS - Prosvetni

glasnik", br. 5/2010) i **Pravilnikom o opštim standardima postignuća za osnovno obrazovanje odraslih ("Sl. glasnik RS", br. 50/2013 i 115/2013)**

Testovi su sastavljeni od neobjavljenih/nepoznatih zadataka i mogu sadržati od 20 do 40 zadataka, zavisno od težine.

Za polaznike u oblasti obrazovanja odraslih, broj zadataka može biti manji od 20.

Učenik može da ostvari najviše **10 bodova po svakom testu** (srpski, odnosno maternji jezik, matematika i kombinovani test). Na osnovu **opšteg uspeha može da ostvari najviše 70 bodova**, tako da je **najveći broj bodova koji učenik može ukupno da ostvari 100.**

Do sada, po osnovu opšteg uspeha iz prethodnog školovanja učenik je mogao imati najviše 60 bodova, a na osnovu uspeha na završnom ispitu najviše 40 bodova.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polažu završni ispit u skladu sa njihovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta. Individualnim obrazovnim planom vrši se prilagođavanje uslova i sadržaja završnog ispita ovim učenicima.

Učenik koji je, počev od školske 2010/2011. do 2013/2014. godine završio osmi razred, a nije obavio završni ispit, može ga obaviti po programu koji je važio za školsku godinu u kojoj je završio osmi razred.

Postupak sprovođenja završnog ispita **bliže se uređuje Stručnim uputstvom koji donosi ministar za svaku školsku godinu.** Uputstvo je **namenjeno svim učesnicima u organizovanju i sprovođenju završnog ispita** - komisijama, počev od Republičke komisije do školskih komisija za sprovođenje završnog ispita, kao i prosvetnim savetnicima koji su uključeni u ovaj proces. Uputstvom se bliže uređuju obaveze i odgovornosti komisija u završnom ispitu, pripremanje testova, uslova i materijala za polaganje završnog ispita, sprovođenje ispita, sadržaj i način polaganja ispita, način unosa i obrade podataka o rezultatima završnog ispita. Sastavni deo Stručnog uputstva su i posebna uputstva za učesnike u završnom ispitu, smernice za planiranje, organizovanje i sprovođenje završnog ispita za učenike kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška i smernice za sprovođenje završnog ispita za škole koje ostvaruju program osnovnog obrazovanja odraslih. Rezultati završnog ispita koriste se za poboljšanje kvaliteta nastave.

Završnim ispitom se proveravaju i vrednuju znanja, veštine i kompetencije koje su učenici stekli tokom školovanja i predstavlja **način na koji se utvrđuje da li su spremni za sledeći nivo obrazovanja.** Završni ispit u osnovnom obrazovanju je i prvi završni ispit sa kojim se učenici sreću tokom svog školovanja. On **ima funkciju svedočanstva o usvajanju temeljnih znanja, veština i kompetencija tokom osnovnog obrazovanja.**

Završni ispit takođe služi kao sredstvo za selekciju kandidata pri upisu u srednje škole. Zbirke zadataka, pripremljene od strane Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, predstavljaju osnovu za pripremanje za završni ispit, koji izveštaje o rezultatima završnog ispita objavljuje na svom sajtu.